

בימים הקרובים נעסוק בנושא 'אהבת ישראל', כהכנה לחוברת 'מבוא למשנת הראיה ב' שבה ילמד נושא זה מתוך כתבי הרב קוק זצ"ל.

אהבת ישראל איננה רק הנהגה טובה ומידת חסידות אלא מצווה מפורשת בתורה: "ואהבת לרעך כמוך". הקב"ה מצוה אותנו לאהוב כל אחד מישראל, בגלל עצם קיושו לאומה, וללא קשר להכרות אישית. כפי שנלמד הראשונים פוסקים מצוה זו להלכה ומגדירים את פרטיה:

"מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו שנאמר "ואהבת לרעך כמוך". לפיכך צריך לספר בשבחו ולהוסיף על ממונו כאשר הוא חס על ממונו עצמו ורוצה בכבוד עצמו, והמתכבד בקלון חבירו אין לו חלק לעולם הבא"

(רמב"ם הלכות דעות פרק ו הלכה ג)

"לאהוב כל אחד מישראל אהבת נפש, כלומר שנחמול על ישראל ועל ממונו כמו שאדם חומל על עצמו וממונו, שנאמר [ויקרא י"ט, י"ח] ואהבת לרעך כמוך. ואמרו זכרונם לברכה [שבת ל"א ע"א] דעלך סני לחברך לא תעביד. ואמרו בספרי, אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה, כלומר שהרבה מצוות שבתורה תלויין בכך, שהאזהב חבירו כנפשו לא יגנוב ממונו ולא ינאף את אשתו ולא יונהג בממונו ולא בדברים ולא יסיג גבולו ולא יזיק לו בשום צד. וכן כמה מצוות אחרות תלויות בזה, ידוע הדבר לכל בן דעת"

(ספר החינוך מצוה רמג, מצות אהבת ישראל)

רבי עקיבא מלמדנו שמצות ואהבת לרעך כמוך היא כלל גדול, שאדם ההולך לאורה ינצל משפל מוסרי ומאיסורים רבים שצוותה התורה בתחום בין אדם לחבירו.

יש לציין שחז"ל למדו דינים מפורשים ממצות אהבת ישראל אפילו כנגד אנשים שעברו עבירה והתחייבו מיתת בית דין:

"אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה, אמר קרא: ואהבת לרעך כמוך, ברור לו מיתה יפה."

(מסכת כתובות דף לו:)

וממשיך ספר החינוך שם:

"שורש המצוה ידוע, כי כמו שיעשה הוא בחבירו כן יעשה חבירו בו, ובזה יהיה שלום בין הבריות"

מעין טעם זה מצאנו בדברי המדרש על הפסוק: "כִּי־תֵרְאֶה חֲמוֹר שֹׁנֵאֵךְ רֵבֶל תַּחַת מְשָׁלוֹ וְחִדַּלְתָּ מְעַזְב לּוֹ עֵזָב תַּעֲזֹב עִמּוֹ" (שמות פרק כג, ה) התורה הדגישה במצות פריקה שהחמור שייך לשונא. את הסיבה לכך מסביר המדרש:

"כי תראה חמור שונאך. זה שאמר הכתוב: "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום" (משלי ג' י"ז). כי כשיראה האויב כי באת ועזרת לו, יאמר בלבו אני אמרתי כי זה אויבי, חס וחלילה, אם היה אויבי לא היה עוזר לי, אבל הוא אוהבי ואני אויבו בחנם, אלך ואפייסנו, הולך אליו ועושה שלום על כן אמר וכל נתיבותיה שלום"

(מדרש אגדה שמות פרשת משפטים פרק כג)

וממשיך ספר החינוך שם:

"ודיני מצוה זו כלולים הם בתוך המצוה, שכלל הכל הוא שיתנהג האדם עם חבירו כמו שיתנהג עם עצמו, לשמור ממונו ולהרחיק ממנו כל נזק, ואם יספר עליו דברים יספרם לשבח ויחוס על כבודו ולא יתכבד בקלונו, וכמו שאמרו זכרונם לברכה [ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א] המתכבד בקלון חבירו אין לו חלק לעולם הבא. והמתנהג עם חבירו דרך אהבה ושלום ורעות ומבקש תועלתם ושמח בטובם, עליו הכתוב אומר [ישעיהו מ"ט, ג'] ישראל אשר בכך אתפאר."

ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן. ועובר עליה ולא נזהר בממון חבירו לשומרו, וכל שכן אם הזיק אותו בממון או צערו בשום דבר לדעת, ביטל עשה זה, מלבד החיוב שבו לפי הענין שהזיקו כמו שמפורש במקומו" (התורה בפרשת משפטים מפרטת את דיני תשלומי הנזקים (אדם המזיק, השור, הבור, המבעה וההבער) אך לא כותבת איסור מפורש בעצם הזיק אדם מישראל, מדברי החינוך נראה שהמקור לאיסור הזיק אדם מישראל נלמד ממצות ואהבת לרעך כמוך, ישנם שיטות נוספות במקור האיסור).